

DOI 10.32782/2786-8559/2024-4-28

УДК 657.6:352.073.5

Цятковська Олена Віталіївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8825-9778>

Чемодурова Євгенія Євгеніївна

аспірантка,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3503-453X>

**АУДИТ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

З огляду на те, що в Україні активно запроваджується стратегічний підхід до здійснення сталого розвитку територій різних типів, планування у системі місцевого управління стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів, що відповідають Цілям сталого розвитку. В умовах децентралізації влади, передача ключової ролі в управлінні розвитком територіальних громад органам місцевого самоврядування обумовила послаблення функції контролю. Обмеженість обсягів фінансових ресурсів, наявних у державі, та геополітична ситуація, що склалася у зв'язку із повномасштабним вторгненням Росії, обумовлюють необхідність забезпечення соціально-економічної стабільності. У свою чергу, прозорість та цільове використання фінансових ресурсів органами державної влади та здійснення контролю за використанням коштів, визначають ефективність державної політики та якість життя населення. Метою статті є дослідження розвитку аудиту виконання програм соціально-економічного розвитку та його впливу на досягнення стратегічних цілей розвитку громад у контексті децентралізації. З'ясовано, що одним із напрямів практичної реалізації управління територіальною громадою є складання та виконання місцевих програм, спрямованих на досягнення вимірюваних показників розвитку найбільш значущих сфер життєдіяльності громад. Управління розвитком громад здійснюється через складання та виконання програм, спрямованих на підтримку найбільш значущих сфер життєдіяльності громади. Уточнено, що не варто ототожнювати місцеві програми розвитку з бюджетними програмами. Адже бюджетна програма є однією із особливих складових програмно-цільового методу, охоплює вузький напрямок діяльності, а місцева програма може реалізовуватися декількома розпорядниками коштів в рамках виконання бюджетної програми. Доведено, що в умовах об'єднань територіальних громад, коли реалізація програм соціального та економічного розвитку торкається усіх сфер життєдіяльності, потребує ефективного розподілу ресурсів та прийняття вірних управлінських рішень, аудит також має бути комплексною процедурою – поєднувати фінансовий аудит, управлінський аудит, аудит відповідності, соціальний аудит.

Ключові слова: аудит, об'єднані територіальні громади, бюджетна програма, програма соціально-економічного розвитку, децентралізація, бюджет.

Olena Tsiatkovska, Yevheniia Chemodurova

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

**AUDIT OF IMPLEMENTATION OF SOCIAL AND ECONOMIC
DEVELOPMENT PROGRAMS OF TERRITORIAL COMMUNITIES**

Given the fact that Ukraine is actively implementing a strategic approach to sustainable development of various types of territories, planning in the local government system is becoming a tool for increasing the competitiveness of territories and regions, a means of uniting various subjects of territorial development around new values and long-term priorities that correspond for the Goals of sustainable development. In the context of decentralization of power, the transfer of the key role in managing the development of territo-

rial communities to local governments has led to a weakening of the control function. The limited amount of financial resources available in the state and the geopolitical situation that has developed in connection with the full-scale invasion of Russia determine the need to ensure socio-economic stability. In turn, transparency and targeted use of financial resources by state authorities and control over the use of funds determine the effectiveness of state policy and the quality of life of the population. The purpose of the article is to study the development of the audit of the implementation of socio-economic development programs and its impact on the achievement of strategic goals of community development in the context of decentralization. It was shown that one of the directions of practical implementation of territorial community management is the preparation and implementation of local programs aimed at achieving measurable indicators of the development of the most significant spheres of community life. Management of community development is carried out through the drafting and implementation of programs aimed at supporting the most significant areas of community life. It has been clarified that local development programs should not be equated with budget programs. The budget program is one of the special components of the program-target method, it covers a narrow field of activity, and the local program can be implemented by several managers of funds within the framework of the implementation of the budget program. It's concluded that in the conditions of associations of territorial communities, when the implementation of social and economic development programs affects all spheres of life, requires the effective distribution of resources and the adoption of correct management decisions, the audit should also be a comprehensive procedure – combining financial audit, management audit, compliance audit, social audit.

Keywords: audit, united territorial communities, budget program, program of socio-economic development, decentralization, budget.

Вступ. З огляду на те, що в Україні активно запроваджується стратегічний підхід до здійснення сталого розвитку територій різних типів, планування у системі місцевого управління стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів, що відповідають Цілям сталого розвитку.

В умовах економічних та геополітичних трансформацій, що зазнає сьогодні увесь світ та Україна зокрема, соціально-економічна складова є вектором номер один у державній політиці. Повномасштабна війна, що розпочалася у 2022 році, лише підсилює необхідність забезпечення соціально-економічної стабільності і сьогодні, і у контексті післявоєнної відбудови країни. Реалізація в Україні реформи децентралізації передбачає передачу ключової ролі в управлінні розвитком територіальних громад органам місцевого самоврядування. Складність реалізації завдань та цілей у всіх напрямках суспільного життя обумовлюється обмеженим обсягом фінансових ресурсів, що наявні у державі. Саме тому проблема ефективного використання ресурсів та якісного державного управління набуває актуальності. Рівень прозорості та законності використання наявних фінансових ресурсів органами державної влади, суб'єктами державного сектору економіки та здійснення контролю за цим процесом, значною мірою визначають стабільність та безпеку країни, ефективність державної політики та якість життя населення. Відтак, важливого значення набуває розвиток та застосування аудиту виконання місцевих програм соціального, економічного та культурного розвитку громад.

Проблематика аудиту виконання місцевих програм розвитку, цільових програм, його методологічне забезпечення знаходять своє відображення у працях таких вітчизняних науковців, як: К.П. Мельник, І.І. Пилипенко, П.Т. Саблук, В.М. Жук та інші. Проте, порівняно невеликий досвід використання в Україні аудиту виконання програм соціального, економічного та культурного розвитку, застосування досвіду зарубіжних країн та стандартизація, потребують подальших теоретико-практичних досліджень. Разом з тим, проблемам удосконалення механізмів соціально-економічного розвитку громад присвячено дослідження Т. Бондарук, О. Кириленко, Н. Кузьминчук, Г. Возняк.

Метою статті є дослідження розвитку аудиту виконання програм соціально-економічного розвитку та його впливу на досягнення стратегічних цілей розвитку громад у контексті децентралізації.

Результати. Як свідчить світовий досвід, суспільний прогрес залежить від підтримання балансу між економічним зростанням, конкурентоспроможністю бізнесу, дотриманням екологічної безпеки та зменшенням рівня соціальної нерівності [12]. Як відомо, ключові напрямки розвитку країн, що були ухвалені державами-членами ООН 25 вересня 2015 року – «Цілі сталого розвитку» (ЦСР) – передбачають, зокрема, гармонійний розвиток міст та територій. Зазначений документ містить завдання, пов'язані з роботою органів місцевого самоврядування, котрі уособлюють зв'язок між глобальними цілями та місцевими громадами. Саме тому надзвичайно важливим для досягнення ЦСР є приведення стратегічних документів соціально-економічного розвитку (планів, програм) областей, міст, ОТГ у відповідність до ЦСР України.

Соціально-економічний розвиток територіальних громад у контексті розвитку держави та досягнення ЦСР є пріоритетним напрямком через те, що саме на місцевому рівні реалізуються різні проекти, задовольняються базові соціальні потреби населення, здійснюється відновлення продуктивних сил громад, а показники розвитку економіки в громадах є критерієм визначення рівня розвитку держави в цілому.

Одним із напрямів практичної реалізації управління територіальною громадою є складання та виконання місцевих програм, спрямованих на досягнення вимірюваних показників розвитку найбільш значущих сфер життєдіяльності громад. Кожна з 1439 територіальних громад, що сьогодні створені в Україні, розробляє програму свого соціально-економічного розвитку та низку цільових програм, спрямованих на розвиток окремих галузей чи вирішення актуальних для громади проблем.

Економічний розвиток територій створює базу і є важливим джерелом підвищення якості життя населення, оскільки в ході взаємозалежних процесів економічного розвитку створюються передумови для підвищення доходів громадян, споживання, рівня освіти і медичного обслуговування. А також створюються умови, які сприяють зростанню самоповаги людей в результаті формування соціальної, політичної, економічної та інституційної систем, орієнтованих на підвищення престижності особистості в суспільстві [4, с. 31–32]. Управління розвитком громад здійснюється через складання та виконання програм, спрямованих на підтримку найбільш значущих сфер життєдіяльності громади.

Розробку та реалізацію програм соціального, економічного та культурного розвитку громад здійснюють органи місцевого самоврядування з урахуванням потенціалу та особливостей кожної окремої громади. Базовим нормативно-правовим актом для розробки місцевих програм територіальними громадами, є Наказ № 75 від 30.03.2016 р. Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України (зараз – Міністерство розвитку громад та територій України), яким затверджено «Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» [7]. Відповідно до зазначених методичних рекомендацій, план (програма) соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади – це документ, що визначає стратегічні цілі та пріоритети розвитку об'єднаної територіальної громади на коротко- та середньостроковий період (3-5 років), конкретизує завдання та заходи у рамках таких цілей та пріоритетів, відповідальних виконавців та строки виконання заходів, обсяги фінансування, джерела

фінансування та індикатори (показники) оцінки результативності виконання заходів Плану. Крім описаного механізму розробки програм соціально-економічного розвитку громад, методичні рекомендації містять також орієнтовний перелік показників соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади. Ці показники враховують демографічну ситуацію, економічну ефективність, фінансову самодостатність територіальних громад, якість та доступність публічних послуг (загалом 46 показників).

Програми охоплюють усі сфери суспільного та економічного життя громад. З огляду на відмінності у географічному положенні, ресурсній та матеріальній забезпеченості, чисельності та структурі населення, виробничих та промислових потужностях, рівнях розвитку підприємництва, відрізняються і програми соціально-економічного розвитку, що розробляються для кожної ОТГ з урахуванням її особливостей. Логічно, що заходи, які розробляються програмами сприяють підсиленню конкурентоспроможності території та розвитку її ключових переваг. Відтак зрозуміло, що уніфікувати програми та привести до єдиного виду і змісту є неможливим та недоцільним. Крім того, жоден із нормативно-правових актів напряму не визначає чіткої структури та методології розробки саме місцевих програм. Проте, можна виділити пріоритетні напрями, де здійснюються заходи, що спрямовані на структурні зміни в економіці, підвищення конкурентоспроможності, вирішення соціально-економічних проблем в кожній з громад. До першочергових напрямів, як правило, належать: розвиток освіти та науки; охорона здоров'я; розвиток культури, фізкультури та спорту; соціальний захист молоді, пенсіонерів та інвалідів; розвиток промислового виробництва та скорочення безробіття; розвиток сільськогосподарського виробництва та скорочення безробіття в сільській місцевості; використання паливно-енергетичних ресурсів; раціональне використання природних ресурсів (землі, води, лісів тощо); розвиток транспорту та зв'язку; розвиток торгівлі та побутового обслуговування. Зрозуміло, що і інші необхідні напрями можуть включатися до програми соціально-економічного розвитку для різних регіонів.

При цьому, не варто ототожнювати місцеві програми розвитку з бюджетними програмами. Адже бюджетна програма є однією із особливих складових програмно-цільового методу, охоплює вузький напрямок діяльності та визначається головним розпорядником коштів під час підготовки бюджетного запиту на плановий рік таким чином, щоб забезпечити виконання планів своєї діяльності [1]. У свою чергу, місцева програма включає декілька складових: визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма; обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми,

обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми; координація та контроль за ходом виконання програми тощо. Затверджуються місцеві програми місцевою радою згідно із законом. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» місцеві ради можуть затверджувати програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці та цільові програми для забезпечення виконання свої повноважень [9]. Місцева програма може реалізовуватися декількома розпорядниками коштів в рамках виконання бюджетної програми. Таким чином, зрозуміло, що місцева програма соціального, економічного, культурного розвитку є більш широким поняттям за своєю суттю та змістом. Також термін виконання місцевої програми розвитку зазвичай перевищує один рік.

Разом із відносною самостійністю органів місцевого самоврядування у всіх сферах діяльності, що посилюється із подальшим впровадженням реформи децентралізації, є необхідність і у адекватній та сучасній системі контролю. Саме аудит є тим комплексом дій, який окрім перевірки виконання бюджету, включає оцінку стану розвитку територій, визначення оптимальних шляхів залучення необхідних ресурсів, розробку заходів зі збереження наявного потенціалу та його модернізації [5, с. 39]. Слід зауважити, що традиційне уявлення про аудит зводиться до того, що це – перевірка з боку контрольного органу фінансової та господарської діяльності установи за певною процедурою. Проте в умовах об'єднань територіальних громад, коли реалізація програм соціального та економічного розвитку торкається усіх сфер життєдіяльності, потребує ефективного розподілу ресурсів та прийняття вірних управлінських рішень, аудит також має бути комплексною процедурою. А саме – поєднувати фінансовий аудит, управлінський аудит, аудит відповідності, соціальний аудит.

У процесі регулювання економічного розвитку держави загалом та об'єднаних територіальних громад зокрема, важливе місце посідає реалізація ефективної політики у сфері державних фінансів. Саме державний фінансовий аудит виконання програм, який є однією із форм державного фінансового контролю, здатний забезпечити розвиток та вдосконалення державної аудиторської діяльності. Враховуючи той факт, що Україна знаходиться на етапі формування основ економіки європейського зразка, державний фінансовий аудит відіграє визначальну роль у реалізації фінансово-бюджетних відносин в нашій країні. Адже саме державний фінансовий аудит виступає інструментом боротьби зі злочинами у сфері державних фінансів, збереженням державного майна. Ефективна, прозора та стандартизована система державного аудиту сьогодні є фундаментом розбу-

дови сучасної демократичної держави та основою ефективного використання бюджетних коштів та державних ресурсів.

Аудит як форма контролю у сфері державних фінансів набула актуальності та широкого застосування в Україні не так давно. Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 року (зі змінами та доповненнями від 19.08.2022 року) виокремлено державний фінансовий аудит як різновид державного фінансового контролю; визначено, що сутність державного фінансового аудиту полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів, майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю [10]. Державний фінансовий аудит сьогодні здійснюється через систему державних інституцій, що уповноважені на його здійснення. Зокрема, Державна аудиторська служба України забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, досягнення економії бюджетних коштів та надання у передбачених законом випадках адміністративних послуг [8].

Стандартами аудиту INTOSAI визначено, що фінансовий аудит – це дослідження фінансової звітності, системи внутрішнього контролю і аудиту та окремих трансакцій у підконтрольних організаціях. Його сутність полягає у встановленні порушень і розбіжностей між фактичними даними та законодавчими нормами [6]. Проведення державного фінансового аудиту Держаудитслужбою відбувається в співпраці з органами місцевого самоврядування та передбачає виявлення проблем в управлінні фінансами, зокрема при виконання програм соціального та економічного розвитку.

Із фінансовим аудитом тісно пов'язаний аудит відповідності, адже він здатен виявити, чи відповідає діяльність установи, організації вимогам чинного законодавства, чи є вона прозорою та чи є дійсними показники фінансової звітності. Аудит відповідності проводиться в різних галузях економіки, що сприяє більш ефективному виконанню завдань, передбачених програмами соціально-економічного розвитку, оскільки дає можливість виявити та викоринити проблему у кожній конкретній установі певної галузі (будь-то охорона здоров'я, освіта чи промисловість). Саме фінансовий аудит містить елементи аудиту відповідності, який повинен визначити, чи дотримується установа тих конкретних правил, норм та законів, які

впливають на результати її діяльності, фінансові звіти [3, с. 44]. Таким чином, аудит відповідності не виокремлюється науковцями в окремий вид, а розглядається, як складова фінансового аудиту.

Аудит управлінської діяльності – це процес дослідження, аналізу та оцінки господарських явищ і факторів для надання пропозицій та рекомендацій керівникам щодо результативності його діяльності (ефективного та раціонального використання основних засобів, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства для їх економії, пошуку резервів підвищення ефективності діяльності), досягнення поставлених програмних цілей і досягнення кінцевого позитивного фінансового результату діяльності підприємства, контролю за рівнем кваліфікації та професіоналізмом управлінського персоналу та ефективності виконання ними делегованих їм повноважень [2, с. 396]. Таким чином, управлінський аудит покликаний оцінити діяльність саме управлінської ланки та надати рекомендації стосовно ефективності діяльності організації у контексті досягнення тих чи інших програмних цілей.

Проте, управлінський аудит в територіальних громадах не має належного нормативно-правового закріплення, методологічних та методичних рекомендацій його проведення, та є відносно новим напрямком діяльності. Відтак, і практичний досвід його проведення в територіальних об'єднаннях є незначним сьогодні. Аудит управлінської діяльності приділяє достатньо уваги ефективності, результативності та економічності діяльності суб'єкта господарювання, а саме: операційним, управлінським та стратегічним планам управління, методикам та процедурам, проектам та окремим напрямкам організації діяльності, що забезпечує досягнення бажаних результатів діяльності. У контексті реалізації територіальними об'єднаннями програм розвитку це має важливе значення, адже від прийняття ефективних управлінських рішень виконавцями програм залежить, чи будуть досягнуті ті чи інші результативні показники – як кількісні, так і якісні.

Отже, аудит управлінської діяльності проходить нелегкий шлях становлення та розвитку в країні загалом та в об'єднаних територіальних громадах зокрема. Вирішення питань щодо розробки відповідних стандартів та нормативно-законодавчих актів регламентування процесу проведення аудиту управлінської діяльності на вітчизняних промислових підприємствах, визначення головних концептуальних засад, організації, методології та методичного забезпечення з урахуванням сучасних ринкових умов господарювання сприятиме поширенню аудиту управлінської діяльності в Україні в умовах сьогодні.

Але не менш важливим є саме соціальний аудит. Основним завданням його має бути покращення процесу надання конкретних послуг та реалізації конкретної публічної політики, зокрема в контексті захисту населення, забезпечення прав і свобод людини, проблем захисту довкілля.

Як спосіб всебічної і об'єктивної оцінки стану соціальних відносин на різних рівнях (корпоративному, муніципальному, регіональному, національному), соціальний аудит дозволяє розкрити резерви розвитку людських ресурсів, що є ключовим напрямом для територіальних об'єднань.

Децентралізація передбачає, що однією із функцій громадськості є слідкувати за тим, щоб дії влади відповідали загальноприйнятим напрямкам розвитку. Саме соціальний аудит здатен допомогти в реалізації цієї громадської діяльності. Адже, соціальний аудит – це цілий комплекс заходів, спрямованих на зміну та покращення процесу надання конкретних послуг та реалізації конкретної публічної політики [11]. Соціальний аудит є засобом забезпечення підзвітності влади через вивчення думки кінцевих отримувачів послуги чи публічної політики.

Основною ціллю соціального аудиту є покращення врядування, посилення демократії, покращення моніторингу політики, оцінка наслідків певної політики, перевірка використання публічних ресурсів. Важливо зауважити, що соціальний аудит може доповнювати урядову звітність чи фінансовий аудит. У той час, як інші види аудиту здійснюються, в основному, через перевірку документації, соціальний аудит відбувається через перевірку реальної діяльності. Саме тому, соціальний аудит може доповнити інші види аудиту та оцінок, розкривши невисвітлені в інших форматах питання.

Висновки. Програми соціально-економічного розвитку є одним із компонентів місцевого планування. Вони безпосередньо пов'язані із стратегіями розвитку громад та бюджетами об'єднаних територіальних громад. Як бачимо, програма соціально-економічного розвитку громади передбачає комплексний підхід та враховує усі аспекти життєдіяльності громади. Підводячи підсумки, треба зазначити, що сьогодні наявність належним чином розробленої та затвердженої програми соціально-економічного розвитку громади є необхідною умовою отримання додаткового фінансового ресурсу у вигляді субвенцій з державного бюджету. Правильно розроблена й успішно реалізована програма економічного і соціального розвитку громади дозволяє підвищити рівень розвитку економіки і на цій основі забезпечити зростання рівня та поліпшення якості життя населення. При цьому важливим аспектом успішної реалізації програм економічного, соціального, культурного розвитку є адекватна та сучасна система контролю. Саме аудит є тим комплексом дій, який окрім перевірки виконання бюджету, включає оцінку стану розвитку територій, визначення оптималь-

них шляхів залучення необхідних ресурсів, розробку заходів зі збереження наявного потенціалу та його модернізації. В умовах об'єднань територіальних громад, коли реалізація програм соціального та економічного розвитку торкається усіх сфер життєдіяльності, потребує ефективного розподілу ресурсів та прийняття вірних управлінських рішень, аудит також має бути комплексною процедурою. А саме – поєднувати фінансовий

аудит, управлінський аудит, аудит відповідності, соціальний аудит. Таким чином, аудит виконання програм соціального та економічного розвитку громад є пріоритетним напрямом для забезпечення сталого розвитку територій, адже від якісно проведеного аудиту залежить не тільки ефективність діяльності установи, але і соціальний ефект заради якого функціонують установи державного сектору.

Література:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 01.03.2024).
2. Васюковська К.О. Особливості розвитку аудиту управлінської діяльності в Україні : 36. тез доп. 80-ї наук. конф. викл. акад., Одеса, 7-8 трав. 2020 р. Одес. нац. акад. харч. технологій. 2020. С. 395–397.
3. Дікань Л.В. Державний аудит : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / за ред. канд. екон. наук, проф. Л.В. Дікань. Харків : ХНЕУ, 2008. 164 с.
4. Максимова Т.С. Формування механізму діагностування та прогнозування економічного і соціального розвитку регіонів : дис. д-ра екон. наук : 08.10.01. Донецьк, 2004. С. 31–32.
5. Мельник К. Аудит в об'єднаних сільських територіальних громадах. *Облік і фінанси*. 2018. № 4. С. 38–42.
6. Офіційний сайт Міжнародної організації аудиту INTOSAI. URL: <https://www.intosai.org/focus-areas/audit-standards> (дата звернення: 04.03.2024).
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України від 30.03.2016 № 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16> (дата звернення: 03.03.2024).
8. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм : Постанова КМУ від 10 серпня 2004 р. № 1017. Кабінет Міністрів України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP041017?an=82> (дата звернення: 01.03.2024).
9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
10. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення: 01.03.2024).
11. Соціальний аудит: що це? Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <https://parlament.org.ua/2020/08/28/sotsialnij-audit-shho-tse/>
12. Цілі сталого розвитку 2016–2030. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs> (дата звернення: 03.03.2024).

References:

1. Verkhovna Rada Ukraine (2021) *Bjuzhjetnyj kodeks Ukrainy* 01.01.2021 № 2456-VI [Budget Code of Ukraine 2021]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed March 1, 2024). (in Ukrainian)
2. Vaskovska K. O. (May 7-8, 2020) *Osoblyvosti rozvytku audytu upravlinskoi diialnosti v Ukraini* [Peculiarities of the development of management audit in Ukraine]. – 2020: *Zb. tez dop. 80-yi nauk. konf. vykl. akad. Odes. nats. akad. kharch. tekhnolohii* (in Ukrainian)
3. Dikan L. V. (2008) *Derzhavnyi audit* [State audit]: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia samostiinoho vyvchennia dystsypliny. Kharkiv: KhNEU. (in Ukrainian)
4. Maksimova T. S. (2004) *Formuvannia mekhanizmu diahnostuvannia ta prohnozuvannia ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku rehioniv* [Formation of the mechanism of diagnosing and forecasting of economic and social development of regions]: dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.10.01. Donetsk. (in Ukrainian)
5. Melnyk K. (2018) *Audyty v obiednanykh silskykh terytorialnykh hromadakh* [Audit in united rural territorial communities]. *Oblik i finansy*, no. 4, pp. 38–42. (in Ukrainian)
6. Ofitsiyniy sait Mizhnarodnoi orhanizatsii audytu INTOSAI [The official website of the International Auditing Organization INTOSAI]. Available at: <https://www.intosai.org/focus-areas/audit-standards> (accessed March 4, 2024).
7. Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva (2016) *Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo formuvannia i realizatsii prohnoznykh ta prohramnykh dokumentiv sotsialno-ekonomichnoho rozvytku obiednanoi terytorialnoi hromady* [On approval of Methodical recommendations for the formation and implementation of forecast and program documents of socio-economic development of the united territorial community]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16> (accessed March 3, 2024). (in Ukrainian)
8. Kabinet Ministriv Ukrainy (2004) *Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia Derzhavnoiu audytorskoiu sluzhboiu, yiyi mizhrehionalnymi terytorialnymi orhanamy derzhavnoho fInansovoho audytu vykonannia biudzhetykh program*

- [On approval of the Procedure for carrying out by the State Audit Office, its interregional territorial bodies of the state financial audit of execution of budget programs]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/KP041017?an=82> (accessed March 1, 2024). (in Ukrainian).
9. Verkhovna Rada Ukrainy (1997) *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 r. № 280/97-VR*. [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine 21.05.1997 No. 280/97-VR]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed March 4, 2024).
 10. Verkhovna Rada Ukrainy (1993) *Pro osnovni zasady zdiisnennia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 26.01.1993 r. № 2939-XII* [On the basic principles of state financial control in Ukraine: Law of Ukraine of 26.01.1993 No. 2939-XII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (accessed March 1, 2024). (in Ukrainian)
 11. Sotsialnyi audyt: shcho tse? Laboratoriia zakonodavchychkh initsiatyv [Social audit: what is it? Laboratory of legislative initiatives]. Available at: <https://parlament.org.ua/2020/08/28/sotsialnij-audit-shho-tse/>
 12. Tsili staloho rozvytku 2016–2030 [Goals of sustainable development 2016–2030]. Available at: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs> (accessed March 3, 2024).

Стаття надійшла до редакції 08.03.2024 р.
